

De Tweede Kamer
T.a.v. de Vaste Kamercommissie SZW
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Per e-mail: cie.szw@tweedekamer.nl

Onze referentie: 24050
Uw referentie: -
Datum: 14 november 2024
Onderwerp: Begroting SZW: inbreng Divosa
Van: Erik Dannenberg • 06 – 5323 4066 • edannenberg@divosa.nl

Aidadreef 8
3561 GE Utrecht

Postbus 9563
3506 GN Utrecht

030 - 233 23 37
info@divosa.nl

IBAN NL75 INGB 0000194416
KvK 40532318

www.divosa.nl

Geachte commissieleden,

In de week van 26 november staat de behandeling van de begroting SZW op de Kameragenda. Divosa, de vereniging van directeurs in het gemeentelijk sociaal domein, vraagt in de aanloop graag aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Bestaanszekerheid
- Herziening van de Participatiewet
- Brede baten van ondersteuning naar en tijdens werk
- Basisvaardigheden
- Structurele budgetten

Bestaanszekerheid

Inleiding

Divosa vindt het van groot belang dat de bestaanszekerheid van de inwoners van gemeenten wordt versterkt om grip op hun leven te krijgen of te houden. Gemeentelijke uitvoeringsdiensten bieden ondersteuning waarmee inwoners hun positie kunnen versterken. Om dat goed te kunnen doen is het belangrijk dat er een basis van bestaanszekerheid is via voldoende, begrijpelijke en voorspelbare (inkomens-) voorzieningen.

Wij delen de uitgangspunten die het kabinet in de begroting benoemt en de aankondiging die zij doet om werk te maken van bestaanszekerheid, vereenvoudiging en een herziene participatiewet die uitgaat van wat mensen nodig hebben om mee te doen en mee te tellen. Ook zijn we blij dat het kabinet aangeeft zich daarbij te baseren op de waardevolle adviezen die de afgelopen tijd zijn uitgebracht (de Commissie sociaal minimum, het IBO-onderzoek naar vereenvoudiging van het stelsel voor sociale zekerheid en Octas).

Een landelijke basis voor inkomenszekerheid

Bestaanszekerheid is van groot belang voor alle leefgebieden. Ondanks de toegenomen welvaart kunnen veel mensen nu niet in hun basisbehoeften voorzien. Dat komt deels door de basis zelf (een te laag inkomen) en deels door de toegankelijkheid ervan (complex en foutgevoelig). Deze bestaansonzekerheid leidt tot problemen op andere leefgebieden, zoals gezondheid, wonen, opvoeden

en sociale contacten. Uit verschillende onderzoeken en uit de ervaringen van onze leden weten we dat een investering in bestaanszekerheid de beste manier is voor een gezond leven, voor kansengelijkheid en voor onderwijssucces en dat deze daarmee een belangrijke bijdrage kan leveren aan een gezonde en goed opgeleide beroepsbevolking.

Als gemeenten hebben wij in de afgelopen periode veel tijd en energie besteed aan maatregelen om grote groepen inwoners (tijdelijk) te compenseren voor de stijgende kosten van levensonderhoud. Het is nu tijd dat gemeenten weer in de gelegenheid gesteld worden om zich vooral te richten op groepen die (vanwege bijzondere omstandigheden) extra ondersteuning nodig hebben. Daarom vragen we het kabinet om conform het advies van de Commissie sociaal minimum zorg te dragen voor een “basis die op orde is”: dus een toereikend inkomen voor iedereen. Op die manier worden de grote verschillen tussen- en de diversiteit aan gemeentelijke regelingen vanzelf minder. Het vermindert tevens het beroep dat mensen als gevolg van bestaansonzekerheid op andere voorzieningen moeten doen en maakt onze wijken en buurten leefbaarder.

Hervormingsagenda inkomensondersteuning

We zijn blij dat het kabinet benoemt dat ons sociale zekerheidsstelsel te complex is geworden en dat zij door wil gaan met de vereenvoudigingsmaatregelen. Eenvoud is naar ons idee om twee redenen van groot belang: het maakt voorzieningen toegankelijker en het vergroot het vertrouwen in de overheid. Wij roepen het kabinet op hier samen met gemeenten en andere overheden zorgvuldig naar te kijken en de uitkomsten van de verschillende adviezen in samenhang en interdepartementaal aan te pakken. Het recht op fouten mogen maken is een goede start.

Ook voor werkenden

Bestaansonzekerheid is niet alleen beperkt tot de groep mensen met een (bijstands-) uitkering. In toenemende mate lopen ook mensen met een baan het risico op financiële problemen en armoede, vanwege flexibele en/of kleine banen of vanwege beperkte financiële buffers. We willen er graag op wijzen dat bestaanszekerheid niet iets is dat je wel of niet hebt, maar dat steeds vaker inwoners periodiek te maken hebben met situaties waarin zij over onvoldoende middelen beschikken.

Herziening van de Participatiewet

We zijn blij dat het kabinet doorgaat met het traject van de Participatiewet in Balans en toe wil werken naar een fundamentele herziening. Wij vinden het vooral van belang dat mensen volwaardig en op een passende manier deel kunnen nemen aan de samenleving en dat zij de stap naar werk of andere vormen van maatschappelijke deelname kunnen maken zonder dat dit leidt tot onzekerheid of inkomensrisico's. We doen daarbij nadrukkelijk de oproep om de gemeenten de mogelijkheid te geven om mensen op een breed terrein te ondersteunen, in samenhang met andere wetten en regelingen (zoals de Wmo) en om gemeenten daarbij ook de juridische en financiële randvoorwaarden te bieden. Daarbij willen we zoveel mogelijk af van de veelheid aan indicaties en regimes die we nu binnen en buiten de Participatiewet kennen en die een samenhangende aanpak van samenhangende problemen in de weg staan.

Brede baten van ondersteuning naar en tijdens werk

Gemeenten hielpen afgelopen jaar tienduizenden mensen richting werk en participatie. Deze inzet genereert brede baten voor economie, maatschappij en de mens zelf. Met de maatschappelijke kosten- en batenanalyse voor loonkostensubsidie heeft Divosa samen met Cedris laten zien dat investeringen zich dubbel en dwars kunnen terugverdienen, zeker in deze structureel krappe arbeidsmarkt. Eind 2023 waren ongeveer 40.000 mensen aan het werk met loonkostensubsidie en daarmee wordt de arbeidsmarkt steeds inclusiever. Divosa maakt zich wel zorgen over de ruimte voor gemeenten om te blijven investeren in de inclusieve arbeidsmarkt. De aanstaande korting op het gemeentefonds dwingt veel colleges tot bezuinigingen, omdat gemeenten voor het overgrote deel door het Rijk worden gefinancierd. Daarnaast is een oplossing nodig voor CAO 'Aan de slag', die door de situatie rondom de gemeentelijke financiën onder druk staat.

Basisvaardigheden

Circa 2,5 miljoen Nederlanders hebben beperkte basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden). Een groot deel van deze mensen is aan het werk en heeft Nederlands als moedertaal. Basisvaardigheden zijn essentieel voor onder andere goede arbeidsparticipatie, financiële zelfredzaamheid en gezondheid. Het verbeteren van basisvaardigheden raakt alle beleidsterreinen in het sociaal domein. Samenwerking door de betrokken ministeries is dan ook van groot belang.

Met het stopzetten van het Rijksprogramma Tel mee met Taal komt die samenwerking tussen de betrokken ministeries OCW, SZW, VWS en BZK tot een einde. Daarbij komt dat het totale budget voor basisvaardigheden per 2025 steeds verder afloopt. Tot in totaal circa 22 miljoen per jaar. Dat heeft grote gevolgen voor infrastructuur, voorzieningen en opgebouwde expertise.

Het kabinet en het ministerie hechten belang aan het versterken van basisvaardigheden op de werkvloer. Divosa juicht dit van harte toe. Echter, het zou mooi zijn als de arbeidsmarktregio's de ondersteuningsinfrastructuur en voorzieningen kunnen benutten en versterken voor het domein Werk. Divosa pleit er dan ook nadrukkelijk voor om de financiële middelen op dit vlak te bundelen met OCW om te behouden wat we nu hebben.

Structurele budgetten

Voor gemeenten zijn het onzekere tijden. Vanaf 2026 zal er fors minder geld beschikbaar zijn uit het gemeentefonds. Uit datzelfde fonds zullen in de nabije toekomst middelen komen die nu nog via specifieke uitkeringen (SPUKs) in de gemeentekas belanden, wat gepaard gaat met een bezuiniging van 10 procent. Wij vragen om voldoende, stabiele en bij voorkeur structurele budgetten voor de lokale opgaven. Meer financiële en bestuurlijke rust kunnen onze leden in een tijd van personele krapte en financiële druk helpen bij de grote taken en verantwoordelijkheden op het terrein van inkomen, werk en in het bredere sociaal domein.

Met vriendelijke groeten,

Erik Dannenberg
Voorzitter Divosa